

به نام خدا

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت آموزشی

آیین نامه ارزیابی "فعالیت های نوآوری (دانش پژوهی) در آموزش علوم پزشکی"

مقدمه:

دارا بودن یک نظام آموزشی و پژوهشی پویا و بالنده مستلزم حفظ جایگاه مؤسسات آموزش عالی در جهت انجام هر سه حیطه فعالیت آنها شامل آموزش، پژوهش و ارائه خدمت است. از آنجا که فعالیت های آموزشی بخش مهمی از رسالت مؤسسات آموزش عالی و قسمت عمده ای از عملکرد اعضای هیأت علمی را تشکیل می دهند، ضروری است تلاش و کوشش ایشان در این عرصه نیز به نحو مناسب ارزیابی و ارزش گذاری شود. وجود چنین ساز و کاری سبب خلق ارزش های بدیع و آثار مفیدی در حیطه آموزش خواهد شد که جوهره آن ایمان و اخلاص، علم و تجربه، ابتکار و خلاقیت و تلاش صاحبان خرد و اندیشمندان و تلاشگران عرصه های آموزش می باشد.

ماده ۱. هدف:

هدف از تدوین این آیین نامه تعیین چگونگی مستند ساختن، ارزیابی جامع، دقیق و منصفانه و امتیاز دهی آن دسته از فعالیت های نوآورانه و دانش پژوهی در زمینه آموزش علوم پزشکی است که در دانشگاه های علوم پزشکی کشور انجام شده است. نتایج ارزیابی ها و امتیازات حاصل از این فعالیت ها می توانند به فراخور و بر اساس آیین نامه ها و دستورالعمل های مربوطه در مراحل و مقاطع مختلف از جمله برای ارزیابی فعالیت های دانش پژوهی آموزشی ماده ۱ آیین نامه ارتقای اعضای هیأت علمی مورد استفاده قرار گیرند.

ماده ۲. تعاریف:

۱. فعالیت های آموزشی شامل کلیه فعالیت هایی است که در حوزه آموزش و در سطوح مختلف صورت می گیرد و شامل تدریس، برنامه ریزی آموزشی، راهنمایی و مشاوره، مدیریت و رهبری آموزشی، و ارزیابی فراگیران می شود:
 - تدریس: مراد از تدریس هر گونه فعالیتی است که منجر به یادگیری فراگیر می شود. این فعالیت ها شامل تدریس مستقیم (از جمله سخنرانی و کار در گروه های کوچک) و نیز تهیه مواد آموزشی مرتبط می گردد.
 - برنامه ریزی آموزشی: مقصود تدوین مجموعه ای طولی از فعالیت های آموزشی است که به صورت سیستماتیک طراحی و سازماندهی شده است که در هر سطحی از آموزش ارائه می گردد و مورد ارزشیابی قرار می گیرد.
 - راهنمایی و مشاوره: عبارتست از برقراری یک رابطه سازنده که در آن فرد مشاور دستیابی فراگیر را به اهداف خود تسهیل می کند.
 - مدیریت و رهبری آموزشی: عبارتست از فعالیت های راهبردی که سبب بهبود برنامه های آموزشی و پیشرفت عرصه آموزش می شود.

• ارزیابی فراگیران: مقصود تمامی فعالیت های مرتبط با ارزیابی دانش، مهارت، و نگرش فراگیران است.

۲. مقصود از نوآوری (دانش پژوهی) انجام فعالیتی بدیع در جهت حل مسأله، گسترش مرزهای دانش و ورود به عرصه‌های جدید است. فعالیت های نوآورانه (دانش پژوهی) به آن دسته از فعالیت هایی اطلاق می شود که دارای اهداف مشخص، آماده سازی کافی، استفاده از روش مندی مناسب، ارائه نتایج مهم و قابل توجه، ارائه و معرفی مناسب برنامه، و برخورد نقادانه با آن باشد. حوزه کاربرد و میزان بدیع بودن این فعالیت ها ممکن است در سطح دانشگاهی، کشوری (ملی) و یا بین المللی باشد.

۳. برای این که فعالیتی جزو فعالیت های دانش پژوهی طبقه بندی شود، لازم است این فعالیت علاوه بر داشتن بُعد کمی و کیفی، در برگیرنده تعامل انجام دهنده(گان) آن فعالیت با جامعه آموزش علوم پزشکی باشد. به منظور برقراری این تعامل لازم است که مجری یا مجریان فعالیت مورد نظر نشان دهند که برای اجرای آن از منابع و مستندات موجود در متون آموزش علوم پزشکی بهره برده اند، و محصول و نتیجه فعالیت آموزشی آنها به نحو مناسبی در اختیار سایر اعضای جامعه آموزش علوم پزشکی قرار گرفته است به گونه ای که سایر افراد می توانند بر پایه آن، اقدامات و فعالیت های بعدی را انجام دهند و بدین وسیله نتایج حاصل از این فعالیت در طول زمان به گسترش دانش آموزش علوم پزشکی کمک نموده است. گستردگی و حوزه این تعامل می تواند در سطح دانشگاهی، ملی، یا بین المللی باشد.

ماده ۳. چگونگی ارائه فعالیتها:

۱. لازم است فرد متقاضی مستندات، شواهد و مدارک لازم در خصوص فعالیت های مورد نظر را در قالب فرم مربوطه که در پیوست شماره ۱ آورده شده است، به معاونت آموزشی دانشگاه متبوع ارائه نماید.

۲. مستندات ارائه شده باید علاوه بر اطلاعات مربوط به کمیت و کیفیت فعالیت انجام شده، دارای شواهدی دال بر تعامل با جامعه آموزش علوم پزشکی در سطوح مختلف باشد. مصادیق این تعامل عبارتند از برگزاری کارگاه های آموزشی و ایراد سخنرانی در مورد نتایج فعالیت آموزشی صورت گرفته یا محصول آن به صورت مدعو در حوزه های وسیعتر (سایر دپارتمانها/ دانشکده ها/ دانشگاهها)، ارائه نتایج در کنگره های علمی، انتشار در مجلات علمی- پژوهشی، ثبت فعالیت ها در تار نماها (website) از جمله AAMC, MedEdPORTAL و یا موارد مشابه.

۳. در صورتی که فعالیت نوآورانه مورد پذیرش اولیه قرار گیرد، مجریان باید جزئیات فعالیت صورت گرفته را به نحوی که برای کلیه جامعه آموزش علوم پزشکی مورد استفاده و قابل تکرار باشد، ارائه نمایند.

۴. معاونت آموزشی دانشگاه موظف است تاریخ دریافت مستندات مربوطه از مجری (یا مجریان) را گواهی نماید.

ماده ۴. روند ارزیابی:

۱. ارزیابی فعالیت های فوق بر اساس اصول علمی ارزشیابی دانش پژوهی و با توجه به مستندات ارائه شده در ۶ محور زیر صورت گرفته و امتیازات بر اساس ضوابط هر بند تعیین می شود.

• دارا بودن اهداف مشخص و از پیش تعیین شده

• بررسی پیشینه و آماده سازی زمینه برای اجرای فعالیت

- استفاده از روش های مناسب (متدولوژی معتبر)
 - ارائه نتایج مهم و قابل توجه
 - ارائه و معرفی مؤثر برنامه و یا فعالیت صورت گرفته
 - برخورد نقادانه با نحوه انجام فعالیت و نتایج حاصل از آن
۲. مرجع تأیید کننده فعالیت و تعیین امتیاز در هر یک از دانشگاه ها، "کمیته دانشگاهی ارزیابی فعالیت های نوآورانه آموزش علوم پزشکی" است (که از این پس در این آیین نامه به اختصار "کمیته" نامیده می شود).
۳. اعضای این کمیته مرکب از معاون آموزشی دانشگاه (رئیس کمیته)، مدیر مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی دانشگاه (دبیر کمیته)، رئیس دانشکده مربوطه و چهار نفر از صاحب نظران آموزش علوم پزشکی به پیشنهاد معاون آموزشی دانشگاه و با حکم ریاست دانشگاه می باشد.
۴. کمیته می تواند در صورت لزوم و بنا بر صلاح دید رئیس کمیته به تناسب از افراد مطلع یا صاحب نظر دیگری دعوت به عمل آورد تا بدون حق رأی در جلسات شرکت نمایند.
۵. شرایط اعضای کمیته عبارت است از:
- داشتن سابقه برجسته آموزشی
 - آشنایی به دانش آموزش علوم پزشکی
 - التزام به رعایت اصول اخلاق در داوری
 - سابقه حداقل ۵ سال کار به عنوان عضو هیأت علمی
 - ترجیحاً دارا بودن رتبه دانشیاری یا بالاتر
۶. لازم است اعضای این کمیته آموزش های لازم را در مورد چگونگی بررسی مستندات و داوری فعالیت های دانش پژوهی آموزشی طی نمایند.
۷. به منظور ارزیابی دقیق و کارشناسانه فعالیت های ارائه شده، لازم است مستندات ارائه شده حداقل توسط دو داور مورد بررسی قرار گیرد.
۸. چنانچه کمیته فعالیت های ارائه شده را مرتبط ندانست، مستندات را باید با ذکر دلایل مسترد نماید. فرد یا افراد ارائه دهنده فعالیت می توانند در صورت اعتراض به این امر، بر اساس آنچه در ماده ۵ آمده است درخواست تجدیدنظر کنند.
۹. نظرات کارشناسی این داوران بر اساس فرم های از پیش طراحی شده (که در پیوست شماره ۲ آمده است) اخذ گردیده و جهت تصمیم گیری نهایی در اختیار کمیته قرار می گیرد.
۱۰. داوری این فعالیت ها باید توسط افراد خبره در امر آموزش علوم پزشکی صورت گیرد و لازم است تمهیداتی فراهم شود تا از هر گونه سوگیری احتمالی پیش گیری شود. بدین منظور اولاً داورها باید حتی الامکان به گونه ای صورت پذیرد که داوران از نام و مشخصات افراد انجام دهنده آن فعالیت بی اطلاع باشند، و ثانیاً فرد ارائه دهنده مستندات (مجری یا نماینده مجریان) می تواند نسبت به اعلام نام دو نفر که بنا به دلایلی نمی خواهد جزو داوران ارزیابی کننده فعالیت ارائه شده توسط وی باشند اقدام نماید. در این صورت کمیته موظف خواهد بود برای امر داوری از افرادی به غیر از افراد نام برده توسط مجری استفاده نماید.

۱۱. در مواردی که دو داور نظرات کاملاً متفاوتی در مورد ارزیابی فعالیت ارائه شده داشته باشند، کمیته می تواند مستندات ارائه شده را برای داور سوّمی ارسال نماید.

ماده ۵. روند اعلام نتیجه و رسیدگی به اعتراضات:

۱. مجری و یا نماینده مجریان طرح باید به نحو مقتضی و در اسرع وقت (حداکثر ظرف مدت ۲ ماه از تاریخ ارائه مستندات به معاونت آموزشی دانشگاه) از نتیجه نهایی ارزیابی و تصمیمات کمیته مطلع شود.

۲. در مواردی که مدارک ارائه شده توسط مجری (مجریان) طرح ناقص و لذا غیر قابل قضاوت باشد، معاونت آموزشی باید موارد را حداکثر ظرف مدت یک ماه از تاریخ تحویل مستندات به وی اعلام نماید. بدیهی است در این موارد مهلت اعلام نتایج نهایی دو ماه پس از تحویل مدارک کامل و بدون نقص خواهد بود.

۳. در صورت صلاحدید، کمیته می تواند نتایج داوری های صورت گرفته را بدون نام داوران در اختیار مجری (مجریان) طرح قرار دهد.

۴. کمیته های دانشگاهی موظفند فعالیت های نوآورانه آموزشی را پس از تصویب جهت اطلاع رسانی عمومی در تارنمای (website دانشگاه قرار دهند .

۵. کمیته کشوری نیز موظف است فعالیت های نوآورانه آموزشی مصوب کشوری را در تارنما (website معاونت آموزشی وزارت متبوع قرار دهد و امکان دسترسی به سایت های کلیه کمیته های دانشگاه های علوم پزشکی کشور را برای مراجعین به سایت، بمنظور اطلاع از فعالیت های نوآورانه دانشگاهها فراهم نماید.

۶. در صورتی که فرد یا افرادی مدعی انجام قبلی فعالیتی باشند ، می توانند مستندات خود را به کمیته مربوطه ارائه نمایند و در این موارد در صورت اثبات ادعا ، نتایج ارزیابی از نظر میزان و سطح نوآوری قابل تجدید نظر و امتیازات مکتسبه قابل بازپس گیری خواهد بود.

۷. چنانچه عضو هیأت علمی نسبت به نتیجه رسیدگی اعتراضی داشته باشد می تواند ظرف مدت یک ماه از تاریخ ابلاغ نتیجه نهایی، موارد را به مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی منعکس نماید.

۸. مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است در کمیته ای که ترکیب آن در بند ۴ ماده ۶ آورده شده است به این اعتراضات رسیدگی نماید. برای این منظور این مرکز از دانشگاه خواهد خواست تا نتیجه ارزیابی را با ذکر دلایل و مستندات ارائه تا مجدداً مورد ارزیابی قرار گیرد.

ماده ۶. روند ارزیابی فعالیت های نوآورانه در سطح فراتر از دانشگاه:

۱. کمیته دانشگاهی ارزیابی فعالیت های نوآورانه آموزش علوم پزشکی می تواند نوآورانه بودن فعالیت های صورت گرفته را تأیید کند و سطح آن را تا حد دانشگاه تعیین نماید. چنانچه بنا به تشخیص کمیته مزبور (با یا بدون درخواست فرد یا افراد ارائه دهنده آن) فعالیت صورت گرفته در سطح کشوری یا بین المللی باشد، لازم است مستندات مربوطه جهت بررسی به نحو مناسب به مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ارائه گردد.

۲. مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است مستندات ارسالی را بررسی و نتایج آن را به دانشگاه مربوطه اعلام نماید.

۳. مرجع تأیید کننده فعالیت و تعیین امتیاز در این مرکز، "کمیته کشوری ارزیابی فعالیت های نوآورانه آموزش علوم پزشکی" است (که از این پس در این آیین نامه به اختصار "کمیته کشوری" نامیده می شود).

۴. اعضای این کمیته مرکب از معاون آموزشی وزارت متبوع (رئیس کمیته)، رئیس مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دبیر کمیته)، رئیس مرکز امور هیأت علمی معاونت آموزشی، و چهار نفر از صاحب نظران آموزش علوم پزشکی به پیشنهاد معاون آموزشی و حکم وزیر می باشد.

۵. کمیته مذکور می تواند در صورت لزوم و بنا بر صلاح دید رئیس کمیته به تناسب از افراد مطلع یا صاحب نظر دیگر از جمله دبیر دبیرخانه مربوطه حسب موضوع مورد بررسی دعوت به عمل آورد تا بدون حق رأی در جلسات شرکت نمایند.

۶. به منظور ارزیابی دقیق و کارشناسانه فعالیت های ارائه شده، لازم است مستندات ارائه شده حداقل توسط دو داور مورد بررسی قرار گیرد.

۷. روند داوری و چگونگی تصمیم گیری نهایی در خصوص فعالیت های ارائه شده همانند بندهای ۹ تا ۱۱ ماده ۴ این آیین نامه است.

ماده ۷. بسترسازی برای انجام فعالیت های نوآورانه آموزشی :

۱. کمیته های دانشگاهی و کشوری موظفند به منظور توسعه کمی و کیفی فعالیت های نوآورانه و فراهم کردن زمینه و بستر مناسب برای انجام این گونه فعالیت ها ، راهکارهایی را جهت حمایت و رفع موانع موجود در سطوح مختلف مصوب و اجرای آنها را از طریق مسئولین مربوطه پیگیری نمایند.

۲. به منظور تقویت روحیه کار جمعی و ترویج فعالیت های نوآورانه ، کمیته های دانشگاهی می توانند بنا به پیشنهاد معاون آموزشی دانشگاه برای مراکز و یا گروههای آموزشی که بستر لازم را برای فعالیت های نوآورانه اعضای خود فراهم نموده و با از بیشترین فعالیت های نوآورانه نسبت به سایر مراکز و گروهها برخوردارباشند، بر اساس مستندات ارائه شده تشویق هایی در نظر گیرند.

ماده ۸. روند نظارت بر فعالیت های نوآورانه آموزشی:

۱. کمیته های دانشگاهی موظفند گزارش اقدامات انجام شده را هر شش ماه یکبار برای کمیته کشوری ارسال نمایند .

۲. کمیته کشوری موظف است گزارش فعالیت های نوآورانه کمیته های دانشگاهی را بررسی و بازخورد لازم ارائه نمایند.

ماده ۹. این آیین نامه در ۹ ماده تدوین گردیده و در تاریخ ۱۳۸۷/۱۲/۱۱ به تصویب شورای معین شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی رسیده است و پس از ابلاغ توسط وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی لازم الاجراء خواهد بود.